

Gilbert Achcar: För en demokratisk antikrigsståndpunkt mot invasionen av Ukraina

[Ur [International Viewpoint](#), 8 december 2022. Ursprungligen publicerad i [New Politics](#), 30 november 2022. Efter artikeln finns en intervju med Achcar om samma ämne. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Inför Putinregimens invasion av Ukraina har antikrigsrörelsen upplevt hur det har utvecklats mycket skilda ståndpunkter. Alla har gemensamt att de kräver fred, ett ord bakom vilket det går att ställa mycket varierande, till och med motsatta, uppfattningar.

Å ena sidan finns krav på ovillkorligt eldupphör, som antyder, eller till och med öppet gör gällande, att NATO-staterna borde tvinga ukrainarna att sluta strida genom att sluta förse dem med medel för sitt försvar. Även om denna ståndpunkt i en del fall kan härröra ur en äkta pacifism och verkligt intresse av att rädda människoliv, så är den trots det ytterst problematisk, eftersom den inte slår fast villkoren för det eldupphör man önskar. Enligt antikrigsrörelsens traditioner måste varje krav att striderna ska upphöra, i de fall då ett land har invaderats av ett annat, åtföljas av krav på att inkräkterna ska dra sig tillbaka. Om de inte gör det kan man med rätta misstänka att de vill ratificera att de har övertagit territoriet med våld.

Å andra sidan finns det antikrigsaktivister för vilka motståndet mot den ryska invasionen och stödet till ukrainarnas rätt att kämpa för att befria sitt territorium är det viktigaste att ta hänsyn till. Även om denna utgångspunkt förvisso är mer legitim eftersom den tar parti för offren för aggressionen, så kan den ändå leda till att ribban för fred sätts för högt. I vissa fall är det inte ens frågan om ett eldupphör: ett nödvändigt villkor för fred sägs vara att de ryska trupperna drar sig tillbaka från allt internationellt erkänt ukrainskt territorium, vilket inte bara innebär hela Donetsbäckenet utan också Krim som annekterades 2014.

Oavsett avsikten bakom en sådan hållning, så riskerar den att blandas samman med de oförsonliga ukrainska ultranationalisternas inställning. Den riskerar också att komma i konflikt med huvuddelen av den allmänna opinionen i Europa och Nordamerika, som även om den sympatiserar med ukrainarnas kamp för att försvara sig själva, inte kan identifiera sig med en oförsonlig ståndpunkt som sannolikt medför en avsevärt ökad risk för en storkonflikt, inklusive kärnvapenkrig, och dessutom leder till enorma kostnader under en period av akut internationell ekonomisk kris.

Hur ska då en demokratisk antiimperialistisk antikrigsståndpunkt definieras, en ståndpunkt som både är verkligt pacifistisk och även handlar om folkens rättigheter? Den ska inspireras av just de kriterier som har avgjort vilken ståndpunkt antikrigsrörelsen har intagit till vår tids invasionskrig, samtidigt som den givetvis tar hänsyn till den nuvarande situationen på marken.

Inför det pågående invasionskriget i Ukraina bör en demokratisk antikrigs- och antiimperialistisk ståndpunkt innehålla följande krav:

- Eldupphör och tillbakadragande av de ryska trupperna till deras ställningar den 23 februari

2022.

- På nytt intyga principen att det inte är tillåtet att förvärva territorium med våld.
- Förhandlingar under skydd av FN för en varaktig fredslösning baserad på folkens rätt till självbestämmande: utplacering av blå hjälmar i alla omtvistade territorier, både i Donetsbäckenet och på Krim, och av FN organiserade fria och demokratiska folkomröstningar där flyktingar och fördrivna personer från dessa territorier också får rösta.

Den ukrainska vänstern borde också slå fast sin ståndpunkt om villkoren för att få slut på kriget, eftersom den inte ovillkorligt kan ansluta sig till den ukrainska regeringens uppfattning. Med detta sagt, är till och med bara att uppnå ett tillbakadragande av de ryska trupperna från de territorier som har erövrats sedan 24 februari i sig själv ett mål som är mycket svårt att uppnå, om det inte sker en politisk omvälvning i Ryssland som skulle förändra situationen radikalt: det förutsätter en kraftig förstärkning av den ukrainska motoffensiven, med ett kvantitativt och kvalitativt ökat stöd från NATO-länderna och att samma länder ökar det ekonomiska trycket mot Ryssland.

Detta mål skulle gå att uppnå mycket snabbare och till mycket mindre mänskliga och materiella kostnader om Kina, det enda landet med ett avgörande inflytande på Moskvas hållning, anslöt sig till dessa ansträngningar, som motsvarar de internationella juridiska principer som de fortsätter att åberopa: länders suveränitet och territoriella integritet, fredlig lösning av konflikter. Antikrigsrörelsen borde utöva påtryckningar på Kina att göra det och samtidigt kritisera de stridslystna uppfattningarna mot Kina, i synnerhet Washingtons och Londons uppfattningar som gör både detta syfte och världsfreden en otjänst.

”Vilken fred talar vi om?” Intervju med Gilbert Achcar

[Ur [New Politics](#), 10 december 2022. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

(Gilbert Achcar har sedan många år varit en viktig vänsterkommentator om internationella frågor. Han växte upp i Libanon och har bott och undervisat i Paris, Berlin och London. Han är för närvarande professor i utvecklingsstudier och internationella relationer på SOAS [School of Oriental and African Studies] vid Londons universitet. Bland hans många böcker finns, *Barbariernas kamp: 11 september och den nya världsordningen*, Stockholm : Röda rummet, 2003; *Perilous Power: The Middle East and US Foreign Policy*, skriven tillsammans med Noam Chomsky, Paradigm Publishers, 2007; *The Arabs and the Holocaust: The Arab-Israeli War of Narratives*, New York: Metropolitan Books, 2010; *Marxism, Orientalism, Cosmopolitanism*, 2013; och *The People Want: A Radical Exploration of the Arab Uprising*, Berkeley: University of California Press, 2013. Hans nästa bok, *The New Cold War: The United States, Russia and China from Kosovo to Ukraine*, ska publiceras i början av 2023. Han intervjuades den 7-9 december via e-post av Stephen R. Shalom från *New Politics* redaktion och redaktör för *Perilous Power: The Middle East and US Foreign Policy* – *New Politics* redaktionella kommentar.)

New Politics: Gilbert, den 30 november publicerade du en kort artikel med titeln ”För en

demokratisk antikrigsståndpunkt mot invasionen av Ukraina”. Du inleder artikeln med att urskilja två vanliga ståndpunkter inom vänstern rörande Ukraina. En av dessa ståndpunkter är mot vapenleveranser från NATO till Ukraina, och hävdar att vi som fredsrörelse bör uppmana till diplomati och nedtrappning framför vapentransporter. Kan du förklara vad du anser vara fel med denna ståndpunkt.

Gilbert Achcar: Den ståndpunkt det främst handlar om i detta avseende har att göra med kravet på ett ovillkorligt eldupphör. Det förknippas ofta med den uppfattning du beskrev. Till synes motiveras det av en önskan om fred, förvisso ett mycket ädelt mål. Och jag betvivlar inte att det bland de som förespråkar en sådan ståndpunkt finns verkliga pacifister och personer som med rätta misstänker att västregeringar, i första hand USA:s regering, utnyttjar ukrainarna som kanonmat under ett ombuds- krig mot sin imperialistiska rival, Ryssland. Jag är givetvis mindre hoppfull om de som började förespråka ett ovillkorligt eldupphör först när de ryska styrkorna förkunnade att de hade uppnått sitt viktigaste mål eller när de började tappa mark i själva Donetsbäckenet.

Flera frågor är inblandade här. Den första är att det inte är särskilt vettigt att kräva fred i abstrakt mening. Det undviker frågan: vilken fred talar vi om? Imperialistiskt herravälde har ofta kallat sig själv för ”fred”, ända sedan Pax Romanas (Romfredens) dagar i början av den kristna tideräkningen, om inte mycket tidigare, fram till den grymma ”pacificering” som de franska koloniala trupperna genomdrev i Algeriet eller de amerikanska trupperna i Vietnam. Fred måste alltid ha förbehåll: mot erövringskrig söker den korrekta ståndpunkten en rättvis och varaktig fred, som bara kan vara en fred utan annekteringar. Att kräva ett ovillkorligt eldupphör motsvarar inte denna måttstock, när det kan innebära fortsatt erövring och förvärv av territorium med våld. Det blir uppenbart suspekt när det krävs just när det invaderade landet börjar slå tillbaka inkräktaren, som om det är ett försök att behålla så mycket som möjligt av de erövrade områdena under angriparens kontroll.

När man tittar på saker och ting ur perspektivet på en rättvis fred är den enda inställning som stämmer med detta mål ett krav på eldupphör tillsammans med att de invaderande trupperna drar sig tillbaka till ställningarna innan kriget. Resten utgår därifrån: de som är för en rättvis fred, de som är mot erövringskrig men stöder befrielsekrig som ett rättmätigt självförsvar, kan inte gå mot leveranser av defensiva vapen till offren för aggression och invasion. De borde inte vara mot sådana leveranser förrän det har uppnåtts ett eldupphör som är förenat med det villkor jag nämnde, och tills offren har medel att hindra nya angrepp mot sitt territorium.

Det motsäger inte på minsta sätt kravet på västregeringarna att inleda verkliga ansträngningar att få Ryssland till förhandlingsbordet. För mig är det uppenbart att Biden-administrationen, till skillnad från regeringarna i Paris eller Berlin, inte på allvar och aktivt har strävat efter detta mål. Men sanningen är att det är den ryska sidan som har intagit den mest stridslystna hållningen och hindrat utsikterna till fred. Den bästa illustrationen av detta och allt jag förklarade om kravet på eldupphör, är Vladimir Putins tal vid ceremonin som fullbordade annekteringen av de fyra ukrainska oblasterna Donetsk, Cherson, Luhansk och Zaporizjzja i slutet av september. Putin sa:

Vi uppmanar regeringen i Kiev att omedelbart upphöra med all beskjutning och alla fientligheter, att avsluta kriget de inledde 2014 och återvända till förhandlingsbordet. Som vi har sagt mer än en gång är vi redo för detta. Men det val som folket i Donetsk, Cherson, Luhansk och Zaporizjzja har gjort kommer inte att diskuteras. Beslutet är taget och Ryssland kommer inte att

förråda det. De nuvarande makthavarna i Kiev ska respektera detta fria uttryck för folkets vilja. Det finns inget annat sätt. Det är den enda vägen till fred.¹

Det är självklart, att om man uppmanar till eldupphör samtidigt som man hävdar att den enda freden enligt ens uppfattning är en fred som innebär ett erkännande av att man har erövat mark med tvång, och att denna annektering – som man beskriver som resultatet av ”ett fritt uttryck för folkets vilja” – inte ens kan diskuteras, så slänger man igen dörren i ansiktet på alla utsikter till fredsförhandlingar. Det ligger på den ryska regeringens ansvar att visa att den verkligen är öppen för förhandlingar om en fredlig lösning, vilket kräver att den är beredd att lägga upp allt på bordet, inte kräva erkännande av dess erövringar som ett fullbordat faktum.

NP: Du säger att de som tror på rätten till självförsvar under ett rättfärdigt krig inte kan gå mot leveranser av ”defensiva” vapen till offren för aggression och invasion. Vad menar du med ordet ”defensiva”? Hamnar artilleri under den rubriken? Vad är uteslutet?

GA: Ända från början har min ståndpunkt varit att betona de defensiva syftena för vapenleveranserna till Ukraina. Det är sant att det inte finns några entydiga gränser mellan defensiva och offensiva vapen, men de tydligaste skillnaderna är av två slag: den ena syftar på hela skalan av ”värn-” vapen: luftvärn, pansarvärn, missilvärn, som definitionsmässigt är defensiva. Jag stöder fullständigt leveranser av sådana vapen. Den andra skillnaden syftar på vapnens räckvidd. Jag stöder inte att NATO ska leverera vapen till Ukraina med en räckvidd som skulle göra det möjligt för dess väpnade styrkor att angripa djupt in på ryskt territorium. Inte för att det skulle vara orättvist: Ukraina har i själva verket full moralisk rätt att angripa djupt in i Ryssland, eftersom det sistnämnda landet raserar ukrainskt territorium i stor skala, och således begår grova krigsbrott genom att medvetet förstöra Ukrainas civila infrastruktur. Moskva försöker uppenbarligen tvinga på den ukrainska befolkningen kyla, mörker och andra störningar med dödliga konsekvenser för att tvinga dem att kapitulera. De ukrainska angreppen nyligen in i Ryssland med hjälp av ombyggda gamla drönare är än mer rättmätiga eftersom de inte angrep ryska civila utan militärbaser som planen som skulle bomba Ukraina lyfte från.

Det jag inte skulle stöda är att NATO förser Ukraina med långdistansmissiler och -flygplan, istället för bara antirrobotvapen och luftvärn. Inte heller skulle jag stöda att NATO skulle upprätthålla en flygförbudszon över Ukraina. Sådana åtgärder skulle vara en riskabel upptrappning, och inget territorium i världen är värt ett internationellt storkrig och en kärnvapensammandrabbning. Märk väl att Washington själva är ivriga att undvika en sådan kvalitativ upptrappning, och det är därför de har avstått från att leverera långdistansvapen till Ukraina. De som klandrar Washington för detta och kräver att det inte ska finnas några gränser på vilken sorts vapen som levereras finns huvudsakligen bland Ukrainas ultranationalister och i de grannländer där den ryskfientliga ilskan är störst, av historiska skäl. Till dem kan vi lägga krigshetsare på NATO:s sida som utgör en spegelbild av krigshetsarna i Ryssland. Ett exempel är NATO:s tidigare överbefälhavare, den pensionerade amerikanske generalen Philip Breedlove, som ända från början har krävt att NATO ska ingripa direkt i kriget och upprätta en flygförbudszon över Ukraina. Denne general Breedlove låter för mig en hel del som dr Strangelove. Det är ytterst oansvarigt.

NP: I din artikel från 30 november kritiserade du inte bara de som kräver ett ovillkorligt

¹ [Signing of treaties on accession of Donetsk and Lugansk people's republics and ...](#), 30 september 2022.

eldupphör utan också de som ”sätter ribban för fred alltför högt”. Kan du beskriva denna åsikt och vad du anser vara fel med den?

GA: Jag syftade på uttalanden som inte ens nämner eldupphör och villkoren för det, och samtidigt hävdar att det inte kan bli fred utan att de ryska trupperna drar sig tillbaka fullständigt från alla territorier som har ockuperats sedan 2014, inklusive Krim. Det innebär ett krav på fullständigt krig mot Ryssland, som inte går att utkämpa, än mindre vinna, utan mycket större NATO-inblandning, både militärt och ekonomiskt. Det finns tre större problem med en sådan inställning.

Det första, och mest uppenbara, är att det de förespråkar inte får stöd från de flesta västländer, inklusive de mäktigaste, eller den allmänna opinionen i dessa länder. Anhängarna till en sådan ståndpunkt skulle behöva ansluta sig till general Breedlove/dr Strangelove och hans likar och driva kampanj för ett kvalitativt språng i NATO:s inblandning, en krigshetsande ståndpunkt oavsett vilka rättfärdiga principer man åberopar. Som alla vet är vägen till helvetet kantad av goda avsikter.

Det andra problemet är att man, genom att slå fast maximalistiska villkor för fred utan att ens nämna eldupphör, gynnar den motsatta inställningen, den ståndpunkt som jag diskuterade i svaret på din första fråga. Anhängare till denna hållning riskerar att i den allmänna opinionens ögon framstå som lika tanklösa krigshetsare som Ukrainas oförsonliga nationalisterna, medan den motsatta inställningen skulle verka vara den enda som är intresserad av att rädda människoliv genom att vara den enda som uppmanar till eldupphör – även om det eldupphör den kräver i själva verket skulle vara lika med det annekterande eldupphör som Putin kräver.

Det tredje problemet är att vi som progressiva antikrigsaktivister, eller internationalister, anser att legitima tvister om ett territoriums status ska avgöras demokratiskt av en verkligt ”fri yttring av folkets vilja” – inte en hycklad föreställning som genomförs under inkräktarnas ockupation. Så de ”folkomröstningar” som hölls under rysk kontroll i Krim och delar av Donetsbäckenet 2014 och 2022 har ingen som helst moralisk eller laglig giltighet, för att inte tala om de som också hölls i delar av oblasterna Cherson och Zaporizjzja i år. Men ur ett internationalistiskt perspektiv förefaller det för mig uppenbart att det finns legitima tvistefrågor om Krimns status och även om status för de delar av Donetsbäckenet som identifieras av Minsk II-avtalet från 2015. Jag är mot varje ”lösning” av dessa frågor med hjälp av krig, och är för att de får en fredlig demokratisk lösning på grundval av folkets självbestämmande. Den vilja som ska uttryckas måste givetvis vara viljan hos dessa territoriers ursprungliga befolkningar som de var sammansatta innan deras status förändrades med våld, dvs. före 2014.

Det är på dessa grunder som jag definierade det jag anser vara den ståndpunkt som internationalistiska antikrigsaktivister borde anta i frågan om eldupphör och fredsförhandlingar. Här är återigen de tre punkter som jag lade fram till en demokratisk plattform mot kriget:

- Eldupphör och tillbakadragande av de ryska trupperna till deras ställningar den 23 februari 2022.
- På nytt intyga principen att det inte är tillåtet att förvärva territorium med våld.
- Förhandlingar under skydd av FN för en varaktig fredslösning baserad på folkens rätt till självbestämmande: utplacering av blå hjälmar i alla omtvistade territorier, både i Donetsbäckenet och på Krim, och av FN organiserade fria och demokratiska folkomröstningar där

flyktingar och fördrivna personer från dessa territorier också får rösta.

Det krävs en grav vantolkning av den verkliga situationen för att se detta som en omsvängning av min ståndpunkt mot invasionen, för att inte tala om som ett förräderi av Ukrainas sak. Redan att sätta ett tillbakadragande av de ryska trupperna till deras ställningar den 23 februari som villkor för ett eldupphör är i själva verket att sätta ribban väldigt högt. Ty som jag förklarade i min text från november kräver detta i sig själv en betydande förstärkning av Ukrainas motoffensiv, med avsevärt ökat stöd från NATO-länderna, och samtidigt ett ökat ekonomiskt tryck mot Ryssland. Men det är det enda godtagbara villkoret ur ett perspektiv som förkastar förvärvande av territorium med våld. Bara den ukrainska sidan har rätt att acceptera ett eldupphör för mindre, om de faktiska förhållandena får dem till det. Vad gäller att föra krig tills både hela Donetsbäckenet och Krim har återtagits, tja, om Ukraina hade inlett en sådan offensiv innan den ryska invasionen den 24 februari, så skulle jag förvisso ha betraktat det som en obetänksam nationalistisk äventyrspolitik, oavsett hur legitim den skulle ha varit. Det är av samma skäl som jag nu inte stöder uppmaningen att fortsätta kriget tills alla dessa territorier har återerövrats av Ukraina.

NP: Din tredje punkt litar till FN. Men skulle du inte, med tanke på Rysslands vetorätt i säkerhetsrådet, i själva verket låta Moskva få igenom sin vilja i de omtvistade områdena?

GA: Låt mig först av all fråga: vad finns det för alternativ till FN för att övervaka en fredlig demokratisk lösning på konflikten? Kan NATO vara ett alternativ? Att ställa frågan är att besvara den. Vad gäller den så kallade Normandiekontaktgruppen (Frankrike, Tyskland, Ryssland och Ukraina), så har den misslyckats och är totalt ödelagd. Med mindre än att Putins regim kollapsar, vilket skulle förändra situationen radikalt, så är det enda sättet att få Ryssland att rätta sig efter villkoren i en fredlig lösning är att den behandlas i FN, där det skulle krävas att både Ryssland och Kina godkänner den. Givetvis kommer inte Ryssland att gå med på en sådan lösning om de inte tvingas till det av den militära situationen på marken och av sin ekonomiska situation. Men att invända att en behandling i FN skulle ge Moskva vetorätt är samma sak som att säga att det går att påtvinga Ryssland en lösning mot dess vilja. Det skulle ta oss tillbaka till krigshetsarnas domedagsscenario.

Man bör titta på frågan på ett annat sätt: en FN-kontrollerad lösning innebär en överenskommelse mellan centrala NATO-makter på ena sidan, och Ryssland och Kina på den andra. Givetvis går det inte att få någon fredlig lösning som gör slut på kriget utan en sådan överenskommelse. Utplacering av FN-trupper i de omtvistade territorierna – i idealfallet tillsammans med ett tillbakadragande av ryska styrkor, men även om det skulle visa sig omöjligt före självbestämmandeprocessen och de skulle få stanna kvar tills den är färdig, på villkor att de skulle stängas in på sina baser och garnisoner – är det enda sättet att få verkligt självbestämmande folkomröstningar som organiseras av ett organ med FN-mandat. Bara denna lösning kan få stöd i en internationell laglighet som backas upp av enighet mellan stormakterna. Jag har svårt att tänka mig något annat scenario för en fredlig demokratisk lösning.

NP: I din artikel från 30 november säger du att antikrigsrörelsen bör sätta tryck på Kina för att de ska hjälpa till att få en positiv avslutning på kriget. Hur ska ett sådant tryck utövas och varför tror du Kina kan spela en sådan roll?

GA: Den kortaste vägen, och minst kostsamma i människoliv och förstörelse, till eldupphör under de villkor som beskrivs ovan, är att NATO-makterna får Kina att komplettera deras militära och

ekonomiska tryck med sina ”vänskapliga” påtryckningar på Moskva. Berlin och Paris har gjort försök i den riktningen, men de hindras av Washingtons provokativa inställning till Beijing, som nådde sin höjdpunkt under Donald Trump och som Joe Biden har fortsatt. Kina är uppenbarligen olyckligt över det pågående kriget, som går mot deras ekonomiska intressen och redan avsevärt har stärkt det geopolitiska Väst som USA har försökt bygga upp mot Beijing och dess ”eviga vänskap” med Moskva. Det innebär att Kina kan inse att Putin gör deras gemensamma motstånd mot USA:s ”hegemonism” en otjänst, och att det bara kan orsaka ytterligare skada att låta honom fortsätta sin illa genomförda invasion. Dessutom motsäger Beijings tystnad om invasionen dess uttalade åtagande till internationell lag och principen om länders suveränitet och integritet.

Hela den kinesiska utrikespolitiken betonar den centrala roll som FN borde spela inom världspolitiken, och ändå har inte Kina gjort några ansträngningar i FN för att få organisationen att spela en central roll för att stoppa kriget, vilket är vad FN i första hand har utformats för att göra. Istället har Beijing tagit sin tillflykt till att lägga ner rösten inför den senaste historiens allvarligaste hot mot världsfreden, en inställning som förvisso inte är värdig världens näst mäktigaste land. Utifrån detta anser jag att antikrigsrörelsen inte bara ska sätta tryck på Moskva och Washington som den gör, eller rättare sagt som olika delar av den gör i den ena eller andra av dessa två huvudstäder, utan också på Beijing, som genom sitt val att inte agera för att få stopp på kriget har en stor del av ansvaret för att det fortsätter. Antikrigsrörelsen bör vakna upp inför det faktum att även Kina – alltmer – är en av de globala stormakter som har ansvar för världens tillstånd.